

บทที่ 1

บทนำ

1. ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

จากแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 10 (2550-2554) ได้กำหนดวิสัยทัศน์ประเทศไทย มุ่งพัฒนาสู่ “สังคมอยู่เย็นเป็นสุขร่วมกัน (Green and Happiness Society)” คนไทยมีคุณธรรม นำความรู้ รอบรู้เท่าทัน โลก ครอบครัวยุบอุ่น ชุมชนเข้มแข็ง สังคมสันติสุข เศรษฐกิจมีคุณภาพเสถียรภาพและเป็นธรรม สิ่งแวดล้อมมีคุณภาพและทรัพยากรธรรมชาติยั่งยืน อยู่ภายใต้ระบบบริหารจัดการประเทศที่มีธรรมาภิบาล ดำรงไว้ซึ่งระบอบประชาธิปไตยที่มีพระมหากษัตริย์เป็นประมุข และอยู่ในประชาคมโลกอย่างมีศักดิ์ศรี โดยมีเป้าหมายการพัฒนาคุณภาพของคน ในส่วนที่เกี่ยวข้องกับการศึกษานั้นให้คนไทยได้รับการพัฒนาทั้งทางร่างกาย จิตใจ ความรู้ ความสามารถ ทักษะการประกอบอาชีพและมีความมั่นคงในการดำรงชีวิตครอบคลุมทุกกลุ่มเป้าหมายเพื่อเสริมสร้างศักยภาพให้กับตนเองที่จะนำไปสู่ความเข้มแข็งของครอบครัว ชุมชน และสังคมไทย เพิ่มยุทธศาสตร์การพัฒนาคุณภาพคนและสังคมไทย ผู้สังคมภูมิปัญญาและการเรียนรู้ ให้มีความสำคัญกับการพัฒนาคนที่มีคุณธรรมนำความรู้ ส่งเสริมให้คนไทยเกิดการเรียนรู้อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิตและสามารถจัดการองค์ความรู้ทั้งภูมิปัญญาท้องถิ่นและองค์ความรู้สมัยใหม่ สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (2549) โดยให้ความสำคัญกับบ้านหรือครอบครัว ซึ่งเป็นสถาบันแห่งแรกที่ทำให้การศึกษาแก่บุคคล และเป็นปัจจัยสำคัญในสังคมที่ทำให้เกิดการเรียนรู้ เป็นแหล่งที่ช่วยปลูกฝังพฤติกรรมแบบแผนการดำเนินชีวิต และเป็นแหล่งที่บุคคลสามารถเรียนรู้ได้อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิตพ่อแม่ผู้ปกครองจึงมีบทบาทสำคัญในการเสริมสร้างการเรียนรู้ทั้งที่บ้าน โรงเรียนและแหล่งเรียนรู้ต่างๆ (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, 2544)

การพัฒนาให้สถานศึกษาเป็น “องค์กรแห่งการเรียนรู้” เป็นการปรับเปลี่ยนกระบวนทัศน์ในการบริหารจัดการสถานศึกษาจากแนวทางดำเนินการแบบเดิมที่สถานศึกษาเป็นแหล่งถ่ายทอดความรู้ไปสู่การพัฒนาให้สถานศึกษาเป็นแหล่งเรียนรู้ มีบรรยากาศและวัฒนธรรมแห่งการเรียนรู้สำหรับครูผู้สอน นักเรียนและผู้เกี่ยวข้องทุกคน โดยมีการแลกเปลี่ยนมุมมอง ประสบการณ์ระหว่างกัน การร่วมสร้างความรู้ใหม่ ซึ่งผู้นำมีบทบาทสำคัญในการสร้างชุมชนการเรียนรู้ที่ประกอบด้วยเครือข่ายสังคมในสถานการณ์ใดสถานการณ์หนึ่งที่คนในสังคมมีความสัมพันธ์กันทั้งระดับความรู้ อธิปไตยของใจภายในและพลังขับเคลื่อนของกลุ่มที่เกิดจากการมีวัตถุประสงค์ร่วมกัน การสร้างค่านิยมและการยอมรับสมาชิกทุกคนมีผลต่อผลสัมฤทธิ์ของกลุ่ม โดยการสร้างชุมชนการเรียนรู้ควรเริ่มจาก การสร้างฐานความรู้ที่ใกล้ชิดเคียงกันแก่กลุ่มสมาชิกทั้งผู้บริหาร ครู ผู้ปกครองและผู้ที่เกี่ยวข้อง โดยมีบรรยากาศการมี

ส่วนร่วมแบบประชาธิปไตย การสร้างชุมชนให้ประสบความสำเร็จอยู่ที่การสร้างความรู้สึกร่วมกันเป็นส่วนหนึ่งของการทำเป้าหมายกลุ่มให้สำเร็จ (Stewart,2008)

หลักการที่สำคัญ 5 ประการที่นำไปสู่การปฏิบัติได้อย่างรวดเร็ว ราบรื่นและมีประสิทธิผลต่อการพัฒนานวัตกรรมที่เหมาะสมสอดคล้องกับการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามความแตกต่างระหว่างบุคคลของนักเรียนและการสร้างสถานศึกษาให้เป็นชุมชนการเรียนรู้ คือ 1) ความรอบรู้แห่งตน (Personal mastery) 2) แบบแผนความคิดอ่าน(Mental model) 3) วิสัยทัศน์ร่วม(Shared vision) 4) การเรียนรู้ของทีม (Team learning) และ5) การคิดอย่างเป็นระบบ (Systems thinking)(Senge et al., 1994 อ้างถึงใน สุเทพ พงศ์ศรีวัฒน์, 2551) ซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษาของ MacNeil and Maclin(2004) พบว่า การสร้างชุมชนการเรียนรู้ในสถานศึกษาที่มีความเป็นประชาธิปไตยจำเป็นต้องมีการสร้างภาวะผู้นำโดยให้ผู้ที่เกี่ยวข้องทุกฝ่ายได้มีโอกาสแลกเปลี่ยนวิสัยทัศน์และค่านิยม การสร้างความเข้มแข็งของชุมชนโดยจัดกิจกรรมการแลกเปลี่ยนเรียนรู้และตัดสินใจร่วมกันรวมทั้งการอบรมให้ความรู้และส่งเสริมการคิดอย่างเป็นระบบและต่อเนื่อง โดยในการจัดกิจกรรมให้ร่วมตัวกันมีปัจจัยที่ค่านึงถึง 4 ประการ คือ 1) ความเป็นสมาชิก 2) มีอิทธิพล โน้มน้าว 3) เติมเต็มความต้องการจำเป็นเฉพาะบุคคล 4) แลกเปลี่ยนประสบการณ์ อารมณ์ เหตุการณ์ โดยการมีปฏิสัมพันธ์ของสมาชิก (Senge, 1990) ในชุมชนแห่งการเรียนรู้ต้องอยู่บนพื้นฐานของความศรัทธา มีความรู้สึกร่วมกันของสมาชิกของกลุ่ม มีความปรารถนาในการทำงานและช่วยเหลือกัน นอกจากนี้ชุมชนแห่งการเรียนรู้ยังทำให้สมาชิกได้รับสิ่งที่ต้องการ โดยได้รับการแสดงความคิดเห็น การสอบถามข้อมูลเฉพาะและมีการแลกเปลี่ยนประสบการณ์ทางอารมณ์ โดยรูปแบบของชุมชนการเรียนรู้ควรประกอบด้วย 1) กระบวนวิชาที่มีการเชื่อมต่อ 2) กลุ่มการเรียนรู้ 3) กลุ่มผู้ที่มารับบริการใหม่ 4) ชุมชนการเรียนรู้แห่งสหวิทยาการและ5) กลุ่มความร่วมมือทางการศึกษา (Sergiovanni,1993; Hord, 1997; Morrison, 2002; Allio, 2004) ซึ่งในกระบวนการพัฒนาชุมชนแห่งการเรียนรู้ของผู้เกี่ยวข้องหรือผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในสถานศึกษาควรประกอบด้วย 1) การมีโอกาสเสวนาใคร่ครวญแลกเปลี่ยนปัญหาและแนวทางการแก้ไขระหว่างกัน 2) การเปิดกว้างให้มีการปฏิสัมพันธ์ในหมู่ผู้เกี่ยวข้องมากขึ้น เพื่อลดความรู้สึกโดดเดี่ยว ในการเผชิญปัญหาจากการเลี้ยงดูบุตรหลาน 3) การรวมกลุ่มเพื่อนั้นเรื่องการเรียนรู้ของกลุ่มผู้เกี่ยวข้อง 4) การร่วมมือร่วมใจกันในหมู่ผู้ประกอบวิชาชีพ และ 5) การแลกเปลี่ยนในประเด็นที่เป็นค่านิยมและกลยุทธ์ร่วมกัน ซึ่งเชื่อว่าการสร้างชุมชนการเรียนรู้เป็นกระบวนการที่สร้างความเข้มแข็งทางร่างกายและจิตใจแก่ผู้เกี่ยวข้องทุกคนได้ (Marquardt, 1996; Oztel & Hinz, 2001; Leithwood, et. al, 2003; Cranston, 2007; Cormier, 2008)

บุคคลออทิสติกเป็นบุคคลที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษทางการศึกษาประเภทหนึ่งในกลุ่มบกพร่องทางพัฒนาการด้านการสื่อสาร การมีปฏิสัมพันธ์ทางสังคมกับบุคคลอื่น ตลอดจนมีพฤติกรรมแปลกๆ เนื่องจากมีความผิดปกติของระบบการทำงานของสมองและสภาพทางชีววิทยา โดยแสดงอาการทางการรับรู้สัมผัส (Sensory symptoms) ที่ผิดปกติในลักษณะต่างๆ ปัจจุบันอัตรา การแพร่กระจายของบุคคลออทิสติกเพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็ว โดยในประเทศอเมริกาพบอัตราการแพร่กระจายของภาวะออทิสซึมเพิ่มขึ้นประมาณร้อยละ 10-17 ต่อปี หรือ 1:150 ของอัตรากำเนิดประชากรและเกิดขึ้นกับผู้ชายมากกว่าผู้หญิง 4 เท่า สำหรับประเทศไทยการแพร่กระจายของออทิสซึมในเด็ก อายุ 1-5 ปี มีความชุกเท่ากับ 9.9 : 10,000 คน และมีความเสี่ยงต่อ โรคออทิสซึมจากการคัดกรอง 4.4 : 1,000 หรือ 1 : 227 (ศรีวรรณ พูลสรรพสิทธิ์และคณะ, 2548)

ในการพัฒนาศักยภาพบุคคลออทิสติกซึ่งมีความยากลำบากในการดำเนินชีวิตอย่างรอบด้าน มีความแตกต่างระหว่างบุคคลสูง จำเป็นต้องใช้วิธีการที่หลากหลาย ต้องอาศัยเวลาในการพัฒนานาน และใช้ความถี่ในการจัดกิจกรรมฝึกฝนที่มากพอจึงจะสามารถช่วยให้บุคคลออทิสติกพัฒนาและดำเนินชีวิตได้อย่างอิสระ ผู้ปกครองเป็นบุคคลที่สามารถรับรู้และเข้าใจปัญหาต่างๆ ได้ดีที่สุดและเป็นผู้ที่มีความใกล้ชิดรับรู้พฤติกรรมต่างๆ ตลอดจนการตอบสนองต่อพฤติกรรมในสถานการณ์ต่าง ๆ ของบุคคลออทิสติกได้เป็นอย่างดี แต่จากการศึกษาพบว่าผู้ปกครองไม่รู้ว่าควรจัดการกับปัญหาที่เกิดขึ้นอย่างไร ปัญหาใดที่ควรเป็นปัญหาสำคัญอันดับแรกๆ ที่ควรแก้ไขก่อน ในแต่ละวิธีการที่ใช้ช่วยเหลือมีจุดสิ้นสุดเมื่อใด และจะทำอย่างไรบ้างในการพัฒนาศักยภาพบุคคลออทิสติกให้ประสบความสำเร็จได้ด้วยตนเองทั้งที่บ้านและในชุมชน(ศูนย์วิจัยและพัฒนาการจัดการศึกษาพิเศษแบบเรียนรวมสำหรับเด็กออทิสติก โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยขอนแก่น, 2549; สมพร หวานเสร็จ, 2551)

ศูนย์การศึกษาพิเศษ เป็นสถานศึกษาในสังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวง ศึกษาธิการ มีบทบาทหน้าที่ให้บริการช่วยเหลือระยะแรกเริ่มแก่คนพิการทุกประเภทและทุกระดับความพิการตั้งแต่แรกพบความพิการจนตลอดชีวิต เพื่อให้คนพิการสามารถดำเนินชีวิตได้อย่างอิสระ รวมทั้งสนับสนุนการจัดการศึกษาในระบบ นอกระบบ และตามอัธยาศัย ให้บริการสิ่งอำนวยความสะดวก สื่อ บริการและความช่วยเหลืออื่นใดทางการศึกษา จัดการอบรมให้กับผู้ปกครอง ครูผู้สอนและบุคลากรที่เกี่ยวข้องตลอดจนเป็นแหล่งความรู้ทางวิชาการ วิจัยและพัฒนา เผยแพร่ความรู้ด้านการศึกษาพิเศษต่อสาธารณชน แต่เนื่องจากข้อจำกัดในด้านจำนวนของบุคลากรที่ให้บริการประกอบกับประสิทธิภาพในการทำงานของบุคลากรส่วนใหญ่ยังมีน้อยจึงเป็นข้อจำกัดในการเข้าถึงการปฏิบัติงานที่มีประสิทธิภาพ(ศูนย์การศึกษาพิเศษ เขตการศึกษา 9 จังหวัดขอนแก่น, 2549) จึงจำเป็นอย่างยิ่งที่ต้องระดมทรัพยากรและองค์ความรู้จากทุกภาคส่วนในสังคม

เพื่อช่วยเหลือและสร้างความเข้มแข็งในการพัฒนาศักยภาพบุคคลออทิสติกโดยให้ผู้ปกครองและครอบครัวมีส่วนร่วม (ศรีวรรณ พุทธสรรพสิทธิ์และคณะ, 2548) ศูนย์การศึกษาพิเศษ เขตการศึกษา 9 จังหวัดขอนแก่น(2550)ได้สร้างรูปแบบชุมชนการเรียนรู้สำหรับคนพิการ โดยการบริหารจัดการแบบมีส่วนร่วมขึ้นและพัฒนาสื่อ แหล่งเรียนรู้ ภูมิปัญญาที่เกี่ยวกับการพัฒนาศักยภาพคนพิการตลอดจนพัฒนากระบวนการทำกิจกรรมที่กระตุ้นพัฒนาการเด็กพิการ โดยผู้ปกครองและบุคลากรในศูนย์การศึกษาพิเศษ เพื่อให้เกิดชุมชนแห่งการเรียนรู้ร่วมกัน ซึ่งภายใต้ความเชื่อที่ว่าหากผู้ปกครองมีความรู้ความเข้าใจและมีโอกาสได้แลกเปลี่ยนประสบการณ์ในการพัฒนาศักยภาพของเด็กพิการกับกลุ่มผู้ปกครองและผู้ให้บริการอย่างเหมาะสมและต่อเนื่องแล้ว จะช่วยให้เกิดกระบวนการพัฒนาศักยภาพเด็กพิการร่วมกันอย่างมีประสิทธิภาพและมีประสิทธิผลที่สอดคล้องกับความต้องการจำเป็นของเด็กพิการแต่ละบุคคล

การพัฒนา รูปแบบชุมชนการเรียนรู้สำหรับผู้ปกครองของบุคคลออทิสติก ในศูนย์การศึกษาพิเศษครั้งนี้เป็นการพัฒนาไปพร้อมกับการปฏิบัติงานประจำที่พึงกระทำภายใต้ นโยบายการพัฒนาศักยภาพเด็กพิการแบบมีส่วนร่วม โดยเจาะจงกลุ่มผู้ปกครองที่มีประสบการณ์ในการเลี้ยงดูบุคคลออทิสติกซึ่งรับรู้และเข้าใจเกี่ยวกับปัญหา การจัดการกับปัญหาตลอดจนความยุ่งยากที่เกิดจากการมีสมาชิกในครอบครัวเป็นบุคคลออทิสติกเช่นเดียวกันมาทำกิจกรรมและส่งเสริมการเรียนรู้ร่วมกัน การพัฒนารูปแบบชุมชนการเรียนรู้สำหรับผู้ปกครองของบุคคลออทิสติก ในศูนย์การศึกษาพิเศษ จึงเป็นการนำศักยภาพที่มีอยู่ภายในกลุ่มผู้ปกครอง ร่วมกับบุคลากรของศูนย์การศึกษาพิเศษมาใช้ในการพัฒนาศักยภาพของบุคคลออทิสติก โดยปรับเปลี่ยนกระบวนการทัศน์ในการบริหารจัดการศูนย์การศึกษาพิเศษให้เป็น “ชุมชนแห่งการเรียนรู้” ซึ่งเป็นแนวทางในการพัฒนาการจัดการเรียนรู้ที่มีความความเข้มแข็งและยั่งยืนต่อไป

2. คำถามการวิจัย

2.1 รูปแบบชุมชนการเรียนรู้สำหรับผู้ปกครองของบุคคลออทิสติก ในศูนย์การศึกษาพิเศษ ประกอบด้วยอะไรบ้าง

2.2 ประสิทธิภาพของการใช้รูปแบบชุมชนการเรียนรู้สำหรับผู้ปกครองของบุคคลออทิสติก ในศูนย์การศึกษาพิเศษ จังหวัดขอนแก่น เป็นอย่างไร

2.3 ประสิทธิภาพของการนำรูปแบบชุมชนการเรียนรู้สำหรับผู้ปกครองของบุคคลออทิสติกในศูนย์การศึกษาพิเศษ ไปใช้ในจังหวัดอื่นเป็นอย่างไร

3. วัตถุประสงค์ของงานวิจัย

- 3.1 เพื่อพัฒนารูปแบบชุมชนการเรียนรู้สำหรับผู้ปกครองของบุคคลออทิสติก ในศูนย์การศึกษาพิเศษ
- 3.2 เพื่อศึกษาประสิทธิผลของการใช้รูปแบบชุมชนการเรียนรู้สำหรับผู้ปกครองของบุคคลออทิสติก ในศูนย์การศึกษาพิเศษ เขตการศึกษา 9 จังหวัดขอนแก่น
- 3.3 เพื่อศึกษาผลของการนำรูปแบบชุมชนการเรียนรู้สำหรับผู้ปกครองของบุคคลออทิสติกไปใช้ในศูนย์การศึกษาพิเศษจังหวัดอื่น

4. ขอบเขตการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ ใช้รูปแบบการวิจัยและพัฒนา (Research and Development) พร้อมทั้งได้นำกระบวนการวิจัยปฏิบัติการ (Action Research) มาใช้ในขั้นตอนการพัฒนารูปแบบชุมชนการเรียนรู้สำหรับผู้ปกครองของบุคคลออทิสติก ในศูนย์การศึกษาพิเศษ ซึ่งการศึกษามี 3 ระยะ คือ

4.1 ระยะที่ 1 ศึกษาความต้องการจำเป็นในการพัฒนารูปแบบชุมชนการเรียนรู้สำหรับผู้ปกครองของบุคคลออทิสติก ในศูนย์การศึกษาพิเศษ

4.1.1 กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่

1) ในการศึกษาความต้องการจำเป็น เพื่อการพัฒนารูปแบบชุมชนการเรียนรู้สำหรับผู้ปกครองของบุคคลออทิสติก โดยใช้แบบสอบถาม กลุ่มตัวอย่างเลือกแบบเจาะจง จากผู้ปกครองของบุคคลออทิสติก ที่มารับบริการที่ศูนย์การศึกษาพิเศษ เขตการศึกษา 9 จังหวัดขอนแก่น และจังหวัดในเครือข่ายอีก 7 จังหวัด คือ เลย อุดรธานี กาฬสินธุ์ หนองคาย หนองบัวลำภู สกลนครและมหาสารคาม ในระหว่างวันที่ 1 ธันวาคม พ.ศ. 2549 ถึง วันที่ 30 มกราคม พ.ศ. 2550 จำนวน 120 คน

2) ในการศึกษาความต้องการจำเป็นเพื่อการพัฒนารูปแบบชุมชนการเรียนรู้สำหรับผู้ปกครองของบุคคลออทิสติก โดยการสนทนากลุ่มผู้เกี่ยวข้อง 2 กลุ่ม กลุ่มตัวอย่าง ดังนี้

2.1) ผู้ปกครองของบุคคลออทิสติก เลือกแบบเจาะจงโดยใช้เกณฑ์ในการเลือก คือ เป็นผู้ปกครองของบุคคลออทิสติกที่มารับบริการอย่างสม่ำเสมออย่างน้อยสัปดาห์ละ 3 วันและต่อเนื่องกันไม่ต่ำกว่า 1 ปี ที่ศูนย์การศึกษาพิเศษ เขตการศึกษา 9 จังหวัดขอนแก่น ในปีการศึกษา 2549 จำนวน 10 คน

2.2) บุคลากรผู้ให้บริการ ที่ทำงานเกี่ยวข้องกับบุคคลออทิสติก ได้แก่ นักจิตวิทยา นักกิจกรรมบำบัด นักกายภาพบำบัด ครูการศึกษาพิเศษ ครูฝึกพูด เลือกแบบเจาะจงโดยใช้เกณฑ์ใน

การเลือก คือ มีประสบการณ์ในการส่งเสริมศักยภาพบุคคลออทิสติกอย่างต่อเนื่องอย่างน้อย 2 ปี
จำนวน 10 คน

4.2 ระยะที่ 2 พัฒนารูปแบบชุมชนการเรียนรู้สำหรับผู้ปกครองของบุคคลออทิสติก ใน ศูนย์การศึกษาพิเศษที่มีประสิทธิผล

4.2.1 กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่

ผู้ปกครองและบุคคลออทิสติก เลือกแบบเจาะจง จากผู้ปกครองของบุคคลออทิสติกที่มา
รับบริการที่ศูนย์การศึกษาพิเศษ เขตการศึกษา 9 จังหวัดขอนแก่น อย่างสม่ำเสมออย่างน้อยสัปดาห์ละ
3 วันและต่อเนื่องไม่ต่ำกว่า 3 เดือน มีรายละเอียดดังนี้

1) ในการพัฒนารูปแบบโดยใช้วิจัยปฏิบัติการ วงจรที่ 1 กลุ่มตัวอย่าง คือ ผู้ปกครอง
และบุคคลออทิสติก ซึ่งมารับบริการที่ศูนย์การศึกษาพิเศษ เขตการศึกษา 9 จังหวัดขอนแก่น อย่างสม่ำเสมอ
อย่างน้อยสัปดาห์ละ 3 วันและต่อเนื่องไม่ต่ำกว่า 3 เดือนในระหว่างวันที่ 1 สิงหาคม พ.ศ. 2549 ถึง วันที่ 25
กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2550 จำนวน 10 คน

2) ในการพัฒนารูปแบบ โดยใช้วิจัยปฏิบัติการ วงจรที่ 2 กลุ่มตัวอย่าง คือ ผู้ปกครอง
และบุคคลออทิสติก ซึ่งมารับบริการที่ศูนย์การศึกษาพิเศษ เขตการศึกษา 9 จังหวัดขอนแก่น อย่างสม่ำเสมอ
อย่างน้อยสัปดาห์ละ 3 วันและต่อเนื่องไม่ต่ำกว่า 3 เดือน ในระหว่างวันที่ 1 กรกฎาคม พ.ศ. 2550 ถึง วันที่
31 ธันวาคม พ.ศ. 2550 จำนวน 10 คน

3) ในการพัฒนารูปแบบ โดยใช้วิจัยปฏิบัติการ วงจรที่ 3 กลุ่มตัวอย่าง คือ
ผู้ปกครองและบุคคลออทิสติก ซึ่งมารับบริการที่ศูนย์การศึกษาพิเศษ เขตการศึกษา 9 จังหวัด
ขอนแก่น อย่างสม่ำเสมออย่างน้อยสัปดาห์ละ 3 วันและต่อเนื่องไม่ต่ำกว่า 3 เดือนในระหว่างวันที่
1 มกราคม พ.ศ. 2551 ถึงวันที่ 30 มิถุนายน พ.ศ. 2552 จำนวน 10 คน

4.3 ระยะที่ 3 ศึกษาผลของการใช้รูปแบบชุมชนการเรียนรู้สำหรับผู้ปกครองของบุคคลออทิสติก ในศูนย์การศึกษาพิเศษ จังหวัดอื่น

4.3.1 กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่าง คือ ผู้ปกครองและบุคคลออทิสติกซึ่งมารับบริการที่ศูนย์การศึกษาพิเศษ
จังหวัดเลย อุตรดิตถ์และกาฬสินธุ์ อย่างสม่ำเสมออย่างน้อยสัปดาห์ละ 3 วันและต่อเนื่องไม่ต่ำกว่า
3 เดือน ในระหว่างวันที่ 1 สิงหาคม พ.ศ. 2551 ถึงวันที่ 30 มกราคม พ.ศ. 2552 จังหวัดละ 10 คน
รวมจำนวน 30 คน

5. นิยามศัพท์เฉพาะที่ใช้ในการวิจัย

5.1 รูปแบบชุมชนการเรียนรู้สำหรับผู้ปกครองของบุคคลออทิสติกในศูนย์การศึกษาพิเศษ
หมายถึง แนวทางในการจัดกิจกรรมที่ก่อให้เกิดประสิทธิผลต่อการเรียนรู้ของกลุ่มผู้ปกครองของบุคคลออทิสติกที่นำบุคคลออทิสติกมารับบริการในศูนย์การศึกษาพิเศษ สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ประกอบด้วย 4 องค์ประกอบ คือ 1) ขั้นตอน 2) ระบบสังคม 3) หลักการตอบสนอง และ 4) ระบบสนับสนุน ซึ่งมีรายละเอียด ดังนี้

5.1.1 ขั้นตอน หมายถึง ลำดับขั้นของกิจกรรมที่จัดขึ้นเพื่อให้ผู้ปกครองของบุคคลออทิสติกได้รับประสบการณ์ ความรู้ ทักษะและพัฒนาเจตคติจากการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ รับฟังบรรยาย การสาธิต การอภิปราย การตอบและถามคำถาม การลงมือปฏิบัติ รวมทั้งการนำเสนอ ข้อมูล และความคิดเห็นตลอดจนความสำเร็จจากการพัฒนาศักยภาพบุคคลออทิสติกในระหว่างการพัฒนาชุมชนการเรียนรู้สำหรับผู้ปกครองบุคคลออทิสติก ในศูนย์การศึกษาพิเศษ ขั้นตอนประกอบด้วย

1) **ศึกษาพากเพียร** หมายถึง การดำเนินกิจกรรม อบรมให้ความรู้ผู้ปกครองเกี่ยวกับเทคนิค วิธีการพัฒนาศักยภาพบุคคลออทิสติกและกิจกรรมที่ผู้ปกครองกระทำร่วมกันในการศึกษาองค์ความรู้และหลักการที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาศักยภาพของบุคคลออทิสติก

2) **เรียนรู้ปัญหา** หมายถึง การดำเนินกิจกรรมโดยผู้ปกครองช่วยกันระดมความคิดเกี่ยวกับปัญหาของบุคคลออทิสติกและครอบครัว จัดกลุ่มและจัดลำดับความสำคัญของปัญหา แลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกันและทำความเข้าใจเกี่ยวกับปัญหาที่เกิดขึ้น

3) **ศึกษาข้อดี** หมายถึง การดำเนินกิจกรรมโดยผู้ปกครองช่วยกันระดมความคิดหาจุดเด่นหรือพรสวรรค์ ของบุคคลออทิสติกและของครอบครัว เพื่อนำมาใช้เป็นยุทธศาสตร์ในการพัฒนาศักยภาพของบุคคลออทิสติก

4) **มีส่วนร่วมคิด** หมายถึง การดำเนินกิจกรรมที่ ผู้ปกครองได้แลกเปลี่ยนประสบการณ์และหาแนวทางแก้ปัญหา ร่วมกัน สร้างยุทธศาสตร์และกำหนดแผนในการพัฒนาศักยภาพของบุคคลออทิสติก

5) **พิจิตทางตัน** หมายถึง การดำเนินกิจกรรมโดยผู้ปกครองนำเทคนิควิธีการที่ได้เรียนรู้ร่วมกัน ไปใช้แก้ปัญหาของบุคคลออทิสติก

6) **มุ่งมั่นช่วยเหลือ** หมายถึง การดำเนินกิจกรรมโดยผู้ปกครองนำอุปสรรคที่พบขณะช่วยเหลือบุคคลออทิสติกมาแลกเปลี่ยนเรียนรู้ คิดหาแนวทางแก้ไขเพื่อให้ได้ข้อสรุปร่วมกันอย่างต่อเนื่อง

7) **เอื้อเพื่อผู้อื่น** หมายถึง การดำเนินกิจกรรมโดยผู้ปกครองสามารถแลกเปลี่ยนเรียนรู้ เผยแพร่ความสำเร็จ เป็นแบบอย่างหรือเป็นผู้นำในการพัฒนาศักยภาพบุคคลออทิสติกแก่ผู้ปกครองคนอื่นได้

5.1.2 ระบบสังคม หมายถึง กระบวนการเรียนรู้จากการมีปฏิสัมพันธ์ทางสังคมระหว่างกลุ่มของผู้ปกครองของบุคคลออทิสติกซึ่งเกิดขึ้นอย่างต่อเนื่อง สม่่าเสมอมีความเหมาะสมและส่งเสริมให้เกิดประสิทธิผลในการพัฒนาชุมชนการเรียนรู้ ได้แก่ การที่ผู้ปกครองแสดงออกโดยการเคารพซึ่งกันและกัน ยอมรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น มีส่วนร่วมในการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ มุ่งเน้นการพัฒนาความรู้ความเข้าใจ ทักษะและเจตคติเกี่ยวกับการช่วยเหลือบุคคลออทิสติก โดยมีบุคลากรของศูนย์การศึกษาพิเศษเป็นฝ่ายสนับสนุนและอำนวยความสะดวก ซึ่งในการทำกิจกรรมร่วมกันต้องเป็นไปอย่างต่อเนื่อง และ สม่่าเสมอ

5.1.3 หลักการตอบสนอง หมายถึง แนวทางที่เหมาะสมในการตอบสนองต่อสถานการณ์ที่เกิดขึ้นของกลุ่มผู้ปกครองและบุคลากรผู้ให้บริการของศูนย์การศึกษาพิเศษในระหว่างการพัฒนา รูปแบบชุมชนการเรียนรู้สำหรับผู้ปกครองของบุคคลออทิสติก ได้แก่ การที่บุคลากรผู้ให้บริการตอบสนองต่อผู้ปกครองโดยไม่บังคับ ให้กำลังใจและกระตุ้นให้ผู้ปกครองร่วมมือกันแลกเปลี่ยนเรียนรู้แนวทางและวิธีการในการแก้ปัญหาและพัฒนาศักยภาพบุคคลออทิสติกอย่างเต็มความสามารถ

5.1.4 ระบบสนับสนุน หมายถึง ปัจจัยที่ส่งเสริมให้การพัฒนาชุมชนการเรียนรู้สำหรับผู้ปกครองของบุคคลออทิสติกในศูนย์การศึกษาพิเศษ บรรลุเป้าหมายและบุคคลออทิสติกได้รับการพัฒนาศักยภาพตามความแตกต่างของแต่ละบุคคล ได้แก่ สิ่งอำนวยความสะดวก สื่อ บริการและความช่วยเหลืออื่นใดทางการศึกษา เช่น สื่อสนับสนุนการเรียนรู้ผ่านการมอง อุปกรณ์ในการทำกิจกรรมต่าง ๆ ระบบกล้องงาน เทคนิคการสื่อสาร โดยการแลกเปลี่ยนภาพ การจัดสภาพแวดล้อมเป็นโครงสร้างบรรยากาศที่เอื้อต่อการเรียนรู้ บริการฝึกพูด ตลอดจนกระบวนการจัดการที่ส่งเสริม

5.2 ประสิทธิภาพที่เกิดจากการใช้รูปแบบชุมชนการเรียนรู้สำหรับผู้ปกครองของบุคคลออทิสติกในศูนย์การศึกษาพิเศษ หมายถึง ผลที่เกิดขึ้นหลังการใช้รูปแบบชุมชนการเรียนรู้สำหรับผู้ปกครองของบุคคลออทิสติก ในศูนย์การศึกษาพิเศษ ได้แก่ ความสามารถของผู้ปกครองในการพัฒนาศักยภาพบุคคลออทิสติกหลังการใช้รูปแบบ ระดับความพึงพอใจของผู้ปกครองต่อรูปแบบ และความก้าวหน้าของบุคคลออทิสติกก่อนและหลังการใช้รูปแบบดังรายละเอียดต่อไปนี้

5.2.1 ความสามารถของผู้ปกครองในการพัฒนาศักยภาพบุคคลออทิสติกหลังการใช้รูปแบบ หมายถึง ความรู้ ความเข้าใจและเจตคติในการประเมินปัญหา การจัดกิจกรรมส่งเสริมศักยภาพที่เหมาะสมสำหรับบุคคลออทิสติก วัดจากแบบทดสอบความรู้ความเข้าใจ และแบบวัดเจตคติที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้น

5.2.2 ความพึงพอใจของผู้ปกครองต่อรูปแบบ หมายถึง ระดับของความรู้สึกด้านบวกและยอมรับต่อกระบวนการจัดกิจกรรมและองค์ประกอบต่างๆ ในการพัฒนารูปแบบชุมชนการเรียนรู้สำหรับผู้ปกครองของบุคคลออทิสติก ในศูนย์การศึกษาพิเศษวัดจากแบบประเมินความพึงพอใจที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้น

5.2.3 ความก้าวหน้าของบุคคลออทิสติกก่อนและหลังการใช้รูปแบบ หมายถึง พัฒนาการของบุคคลออทิสติกก่อนและหลังจากผู้ปกครองเข้าร่วมกิจกรรมการพัฒนารูปแบบชุมชนการเรียนรู้สำหรับผู้ปกครองของบุคคลออทิสติก ในศูนย์การศึกษาพิเศษ

5.3 ศูนย์การศึกษาพิเศษ หมายถึง สถานศึกษาในสังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการมีบทบาทหน้าที่ให้บริการช่วยเหลือระยะแรกเริ่มแก่คนพิการทุกประเภทและทุกระดับความพิการ สนับสนุนการจัดการศึกษาในระบบนอกระบบและตามอัธยาศัย ให้บริการสิ่งอำนวยความสะดวก สื่อ บริการและความช่วยเหลืออื่นใดทางการศึกษา จัดการอบรมให้กับผู้ปกครองและบุคลากรที่เกี่ยวข้องตลอดจนเป็นแหล่งความรู้ทางวิชาการ วิจัยและพัฒนา เผยแพร่ความรู้ด้านการศึกษาพิเศษ

5.4 ผู้ปกครอง หมายถึง บิดา มารดา หรือบุคคลซึ่งทำหน้าที่รับผิดชอบในการดูแลบุคคลออทิสติก

5.5 บุคคลออทิสติก หมายถึง บุคคลที่มีความบกพร่องทางพัฒนาการ ด้านทักษะทางสังคม ด้านทักษะการติดต่อสื่อสาร ภาษา การพูด และมีพฤติกรรมซ้ำๆ หรือผิดปกติ อาการดังกล่าวแสดงให้เห็นได้ชัดเจนตั้งแต่วัยเด็กเล็กก่อนอายุ 3 ขวบ ได้รับการวินิจฉัยจากแพทย์ว่าเป็นบุคคลออทิสติก

5.6 บุคลากรผู้ให้บริการในศูนย์การศึกษาพิเศษ หมายถึง บุคลากรที่ให้บริการพัฒนาศักยภาพบุคคลออทิสติก ได้แก่ ครูผู้สอน นักกิจกรรมบำบัด นักจิตวิทยา นักแก้ไขการพูดและนักกายภาพบำบัด

6. ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

จากการวิจัยครั้งนี้คาดว่าจะได้รับประโยชน์ คือ

6.1 บุคคลออทิสติก ได้รับการพัฒนาศักยภาพอย่างเหมาะสมและต่อเนื่องโดยผู้ปกครองมีส่วนร่วมในการพัฒนา

6.2 ได้รูปแบบการพัฒนาชุมชนการเรียนรู้ที่เหมาะสมซึ่งเป็นแนวทางในการพัฒนาศักยภาพและสร้างความเข้มแข็งให้กับกลุ่มผู้ปกครองของบุคคลออทิสติก

6.3 ผู้ปกครองของบุคคลออทิสติกมีความรู้ความเข้าใจและมีเจตคติที่เหมาะสมเกี่ยวกับการพัฒนาศักยภาพบุคคลออทิสติก มีทักษะการทำงานร่วมกับผู้อื่นและตระหนักถึงความสำคัญในการแลกเปลี่ยนเรียนรู้กับผู้อื่น

6.4 เป็นแนวทางในการสร้างสังคมแห่งการเรียนรู้ตลอดชีวิตรวมทั้งภูมิปัญญาท้องถิ่นและองค์ความรู้ใหม่ เกี่ยวกับการพัฒนาศักยภาพคนพิการ โดยเครือข่ายพ่อแม่ผ่านการเรียนรู้ร่วมกัน

6.5 เป็นแนวทางในการนำนโยบายว่าด้วยการจัดการศึกษาโดยให้ผู้ปกครองมีส่วนร่วมมาใช้

6.6 เป็นแนวทางในการพัฒนารูปแบบชุมชนการเรียนรู้สำหรับผู้ปกครองของคนพิการประเภทอื่นๆ ในศูนย์การศึกษาพิเศษหรือหน่วยงานอื่น ๆ ได้